

KOLDO MITXELENAREN ZINEMA-KRITIKETAKO HITZ ERATORRIAK

*Leioa, 1994.10.05
Elixabete Perez Gaztelu,
Marilis Telletxea*

A) HITZ ERATORRIEN SAILKAPENA: AZTERGAIA

Aurreko txostenaren atarian esanak honentzat ere balio duelakoan ekingo diogu beste gabe hitz eratorrien gainekoari.

Hona, hortaz, galde moduan ondoko lantxoaren bizkarrezur izan nahiko lu-keena

– Zein jokamolde erakusten du Mitxelenak hitz-eratorbidean? Nola marraz daitezke bere erator-erresumaren arrastorik nagusienak?

– Arestikoaren sabelkide bilakatu gogo izan duguna: zenbatetaraino gotor-zen du Errenteriako maisuaren lagin honek Euskaltzaindiak –zehazkiago esan LEF batzordeak– aspaldi honetan eratorbideaz plazaratua? Izan ere, batzordeak, aztergai zurrean ibili ez den arren, ez du gu orain jendarteratzera goazena osoro miratu (1).

Bi ardatzeko gurdi hau itxuratzen saiatuko gara, beraz. Ez ahal da izango, harako beste gurdi zahar negarti hura bezain kurrinka eta karrankaria!

(1) Patxi Altuna euskaltzain maisuak paraturiko *Mitxelenaren idazlan hautatuak* da batzordearen langaietan aipatuak ikusi ahal izan ditugun Mitxelenaren lanak.

Honakoak dira:

“Cancha Vasca”, “Julius Caesar”, “Limelight”, “Nous sommes tous des assassins”, “Ulisse”, “Marty”, “City Lights”.

Bibliografian berresango dugun bezala, hirurogeita lau zine-kritika eta antzerki-kritika bat dira denera.

I. ATZIZKI IZEN-SORTZAILEAK

I.1. Izen abstraktuen sortzaileak

I.1.1. *-TASUN (-TARZUN; -asun, -arzun)* (2)

a) Izenondoa (3): gelditasun (124), zehaztasun (125), askatasun (126, 176), zuzentasun (126), handitasun (127, 147), leialtasun (127, 188), xehetasun (128), garbitasun (129), aberastasun (134, 167), berritasun (134), arrotz (eta urrutitasun) (4) (143), maitasun (145, 147, 179), argitasun (147), lasaitasun (150), prestutasun (150, 153, 197), edertasun (157), trebetasun (157, 187), ondasun (5) (164, 165, 175, 187) [+konkretua], gaztetasun (165), gogortasun (179), ontasun (182) [-konkretua], poz eta harrotasun-bide (183), zintzotasun (185), berdintasun (186), ixiltasun (186, 199), nagitasun (197), gogo-urduritasun (198) (6).

Parasintesia (7): desegokitasun (198)

b) Izena [+gizakia]: haurtasun (141), gizontasun (141, 153, 188), adiskidetasun (170), gizatasun (173, 191, 196), jendetasun (182)

c) Bestelako oinarriak:

– Aditzondoa: (arrotz eta) urrutitasun (143)

– Zenbatzaile mugagabea: urritasun (177, 189)

– Oinarriaren kategoria?: mendetasun (176)

I.1.2. *-TATE (-dade, -dare, -tade, -date)*

a) Izenondoa: bakardade (153, 177)

Mailegu egokitua (8): karitate (139)

(2) Atzizkien deizioak honela emango ditugu, paperera aldaera guztiak Mitxelenak ez erabili arren.

(3) Atzizkiko barnesailkapena oinarriaren kategoriaren arabera izango da.

(4) Hitz eratorri metatuak osorik jasoko ditugu.

(5) Txostenaren luze-laburra dela medio, ez dugu hots-aldaketen barrutia berariaz jorratuko.

(6) Aztergaian zehar muzin egingo diogu oinarriaren izaera eratuari eta eratorbidearen alderdi soiletik helduko.

Oinarri elkartua, hitz elkartuen azterlanean ikusi da.

(7) Kontzeptu honen gaineko eztabaida teorikorik falta ez den arren, saihetsean utzi eta beste gabe parasintetikotzat joko ditugu aurrizki-atzizkiak jantziak dituzten hitz eratorriak, osamodua osamodu.

Eztabaidaz: Mascaró (1986:31), Cabré-Rigau (1986:131), Scalise (1987:168hh).

(8) Deizio hau erabiliko dugu jatorri kontuaz gain, euskal oinarri garbia ezin antze-manera gertatu zaigunean.

I.1.3. (K)ERIA

a) Izenondoa (9): huskeria (139), ustelkeria (145), harrokeria (147), zurikeria (152), bidegabekeria (176), biguinkeria (179), bihotz gogorkeria (183), mordoi-lokeria (185), zentzugabekeria (187), txorakeria (189), ergelkeria (196)

Atzizki-metaketa: nabarmenkeria (143)

Parasintesia: desegokikeria (192)

b) Izena (10): pailasokeria (136), pailazokeria (182), txarlotkeria (136) (11), umekeria (141, 171, 181), etsakeria (142, 196) (12), sorginkeria (146, 173); trapukeria (195)

c) Zenbatzaile zehaztu gabea: gehiegikeria (140)

I.1.4. -TZA_i (13)

a) Izena [+ofizioa] (14): arrantza (15) (133), maisutza (140), nausitza (175), morrontza (176, 182)

Atzizki-metaketa: gidaritza (140), salataritza (195)

I.1.5. -GINTZA (-KINTZA) (16)

I.2. 'Egilea'

I.2.1. -ARI (-kari, -lari, -tari) (17)

a) Izena [+konkretua, -biziduna] (18): pelotari (132), pilotari (134) (19), dantzari (133, 165), kantari (159) (20), berriketari (177), ezpatari (177), errementari

(9) Kasu guztietan, oinarriko izenondoak [+gaitzetsia] tasuna duela esan daiteke.

(10) Maltzo honetakoan artean ere bada [+gaitzetsia] tasuna duen eta ez duen izenik nahaste.

(11) Izen berezia oinarria duen bakarra.

(12) Hona arteko guztiek [+gizakia] tasuna dute. Ondokoak, ez.

(13) Zenbait atzizkiri eskuinean eransten diogun numerotxoak, atzizki desberdinen eta alomorfoen arteko bereizkuntzarekin du ikuskizuna. Honela markatuak, atzizki desberdintzat joak dira.

Ez goaz orain arrazoi teorikoak argitzera. (Ik. Nida (1946)).

(14) *Lato sensu*.

(15) Ikus daitekeen bezala, hitz honen osamodua besteena ez bezalakoa da, besteen oinarria ofizio-izena da-eta (*mais...*).

(16) Honela osatuak, hitz elkartu sintetikatuz jo ditugu, *LEF-3* lanari jarraiki. Ik. "Koldo Mitxelenaren zinekritiketako hitz elkartuak", honen aurreko txostena.

(17) Bazterreko oharñoa: paperera aldatu hauen ondoan, gure aztergaietan Mitxelenak *igeltsero* (195) darabil.

(18) Zatisailkapena oinarriaren amaia zor zaio.

(19) Errepara zinema-kritika berean bietara darabilela.

(20) *Kantutik* ere abia daiteke.

(186), borrokalaria (177); txistulari (132), merkatari (153), gobernari (195), pekatari (195), ezkutari (198, 199); eskelari (126), agintari (177, 188); blankolari (149) (21); egurkari (130)?, ukabilkari (166)? (22); aintzindari (193)

b) *-kadun* aditzondo eratorria: mutur-jokalari (166, 190) (23)

c) Aditzoia: antzezlari (123, 127, 143, 164, 169, 173), zuzendari (124), idazlari (158) (24), gidari (165, 196, 169) (25), (tren-gidari (171))

Atziki-metaketa: gidaritz (140), salataritza (195)

I.2.2. *-GIN/-GILE (-kin, -kile, -kila)* (26)

I.2.3. *-LE/-TZAILE (-la, -tzaila, -tzale, -zale, -taile)*

a) Aditzoia [+Nor-Nork] (27): irakurle (123, 131, 141, 195), ikusle (127, 135, 137, 147, 151...), eragile (130, 145, 176), idazle (130, 150, 197), gizon-jale (28) (146), irakasle (149, 179), ikasle (149), maitale (154, 155) (29), egile (159 (30), 178,

(21) Bitxia benetan hitza (ez dugu hiztegietan aurkitu) eta bitxia aldamenen daraman izenondo eratua (Ik. "Koldo Mitxelena-ren zinema-kritiketako hitz elkartuak").

Itxura guztiz oinarria *blanko* da eta pentsatzekoa da, "pistolero" edo antzeko zerbait adierazteko darabilela (egingo genuke erdal "dar en el blanco" esamoldea ez dabilkiola hagitx urruti). Hortaz, "blankoa egiten duena", "blankoan jotzen duena" edo antzeko zerbait ulertu behar al dugu?

(22) Hauek biak b) multzoan ere sar daitezke, apika, bi osamoduak onar baititzake: *egur, ukabil + -kari*, nahiz *egurka, ukabilka + -ari*.

Hauek bezalako morfema *portemanteau* direlakoek bizten duten zalantza.

(23) *Ala mutur + jokalaria?*

(24) Litekeena da hitz honek aita Mitxelena ez izatea:

"Gutxi gorabehera, badakizue, Oraune"ko Errolbak itzuli zigun "Florenziar idazlari koxkorra"ren kidea". (158).

Itzulgilearen berririk ezean, bestelakorik ere pentsa daiteke, *idazlari* eta *idazleren* arteko ñabardura bila bagabiltza. Jatorrizko ipuinean aurki daiteke, apika, argibidea:

Edmondo D'Amicis-ek idatzitako *Corazón* liburuko ipuinean ("El pequeño escritor florentino") mutiko batek, aitari laguntzarren, aitak egiteke utzitako lanari ekiten dio gauetan: papertxo batzuetan argitaletxe bateko harpidedunen izen-deiturak eta helbideak idazteari, hain zuzen ere.

Mutikoak, hortaz, idatzi, idazten du, baina kopiatzera mugatzen da bere "idazle-izaera".

(25) Arestiko *zuzendariren* eta beheraxeagoko *zuzentzailearen* baliokideak, *zinemagile* ere atzendu gabe; "film-zuzendari", alegia.

(26) Ik. "Koldo Mitxelena-ren zinema-kritiketako hitz elkartuak" txostenean Egile-elkarte sintetikoak.

(27) *-LE/-TZAILE* banaketa, eskuarki, Azkuek proposatutakoarekin bat dator.

(28) Hitz elkartu sintetikoak ere osorik pleguetarako ditugu, batik-bat bere osamodu bereziagatik. (Ik. *LEF-3*).

(29) *Amorante* ere badarabil (178).

(30) Gure ustez, 'produktore, ekoizle' da hemen duen zentzua:

"Bi izenek ekarri gintuzten zinera: egilea, Stanley Kramer da, oraindik bere eskuko

192 (31), 198 (32), gaizki-esale (165), irabazle (167), eraile (190), hiltzaile (126, 189), garaitzaile (131), urkatzzaile (139), gona-neurtzaile (140), pintatzaile (154), purrukatzaile (154), turuta-jotzaile (158), zuzentzaile (159, 164), laguntzaile (159, 165), galtzaile (167), maneatzaile (171), moldatzaile (171), askatzaile (176), menderatzaile (176), timatzaile (182), hagin-ateratzaile (190), kale-argitzaile eta garbitzaile (192); kate-haustaile (173); arrantzale (132), baleazale (186)

I.2.4. *-KO_i*

a) Izena [+tokia]: portuko (124), aldameneko (129), aldeko (166), auzoko (141, 144, 194), etxeke (173), lekuko (180, 195)

b) Adberbioa: ondorengo (125), erregezko (149)? [“erregearen seme-alabak”], xpiatzko (33) (191)?

I.3. ‘Multzoa’ edo ‘kolektiboa’

I.3.1. *-DI (-ti, -doi, -dui)*

Ez dugu atzizki honek ohikoena duen oinarriaren (landare-izenen batez ere) aztarnarik aurkitu.

Bestelako oinarriari, aditzari, loturik: izadi (147)

I.4. “Tresna” edo ‘baliabidea’

I.4.1. *-GAILU (-kailu, -ailu)*

a) Aditzoina: jostailu (164, 187) (34)

omen delakoa, eta zuzentzailea, Edward Dmytryk”. (159).

Hurrengoa, berriz, ez dugu horren argi, Mitxelenaren kritikaren arabera, Sacha Guitryk bai baitzuen ixuria zeregin bat baino gehiagotan aritzeko.:

“Sacha Guitry zenaren film bat ikustea (...) Sacha Guitryk gaingiroki eskuztatzen duen irudi-liburutik gogoan gelditzen dira bat edo beste (...) Sacha Guitry-Luis XIVgarrena agur eta. Egile gizarajoak, heriotzera baino lehen, beste mila eta milaren ondoan, mundu guztiaren aurrean jantzi nahi izan zuen erregezko apaindura ederra txairo eta egoki darma”. (178).

Hortaz, antzezleri, zuzendari eta produktore aldi bertsuan?

(31) Hau, berriz, ‘autorea’ da.

(32) Bergman da orainoa; ‘autorea’ nahiz ‘zuzendari-gidoigilea’ izan daiteke.

(33) “... azken gerrateko xpiatzkoaren gorabeherekin, polita da”. (191).

Bitxia egiten zaigu forma hau.

(34) Hemen, itxura guztiz, izenondoa da:

“Nahiago izan du beti txairo eta jostailu agertu, astun eta sarkor baino”. (187).

I.4.2. *-GARRI (-karri)*

a) Aditzoina: orogarri (125), edergarri (136), bereizgarri (143, 169), betegarri (144, 152), apaingarri (152, 161, 186), bixigarri (159), pizgarri (159), negargarri (164) (35), lazgarri (164), ahazgarri (172), gozagarri (172) (begi-gozagarri (187)), alaigarri (180), ezaugarri (191), lokarri (196, 197)

I.4.3. *-KI₁*

a) Aditzoina: estalki (125, 136, 145), janzki (134, 197), adabaki (146, 192)

I.5. 'Objektua', 'produktua', 'emaitza', 'gauzakia'

I.5.1. *-KI₂* (36)

a) Animalia- izena: hegaztiki (137); jaki (137) (37)?

b) Izena [+biziduna]: gizaki (124, 134, 164, 193); handizki (125, 150)?, handiki (149)? (38); izaki (146) (39)?

c) Aditzoina (40): idazki (124, 158), antzerki (41) (128, 164), marrazki (175)

I.5.2. *-KO₂*

a) Izena [+gorputz-atala]; hitz eratorria [+janzkia]: gerriko (132), soineko (154, 192), soingaineko (164)

(35) Berez izena luke oinarrian baina *negar egin* aditz-esapidearen "aditzoin" gisa ere har dezakegu.

(36) Eta *itsas-hegazti* (186) ere hemen sartzekoa litzateke, apika, oinarria ilun badugu ere.:

«En vista de esto, cabe admitir que el nombre que significa "ave" estuviera formado con el suf. *-ki* (cf. a.-na. Elcano *erazki*), cambiado por disimilación en *-ti(n)*: *egazti*, *hegaz-ti(n)*». (Michelena *FHV*:259).

Deigarria zaigu *-ti*, *-ki* eta *-kin* atzizkien artean dabilen dantza; adierak eta hots-hurbiltasunek izan bide dezakete ikuskizuna.

(37) Azken honek, bistakoa den bezala, ez du ez animalia eta ez bestelako izenik oinarrian, halaz eta guttziz ere, multzo hau zuzenenik dagokiona delakoan gaude.

(38) Oinarrian etorkizko izena ez baina izenondoa duten arren sail hau iruditu zaigu gertuena.

(39) Hau ere zalantzas sartzen dugu hemen. Oinarria aditzoina badu ere, izena izan ohi dutenek adierazten dutena ("halako multzo bateko unitatea" edo) adierazten baitu.

(40) Urteren *antzemanki* eta Uhlenbecken (1909) *errekiren* traza hartzen diegu. Horrexegatik, hain justu, aztergai honetako *eraskin* atzizkidunaren aski gertukoak direla uste dugu.

(41) Oinarria ezagunabea egiten zaigu.

- b) Izena [+gorputz-atala]; hitz eratorria [+kolpea]: muturreko (160)

I.5.3. *-KADA₂* (-ada)

- a) Izena [-biziduna]; hitz eratorriak “kolpea” adierazten du: ukabilkada (124, 167)

I.5.4. *-KIN₁*

- a) Aditzoina: eraskin (127)
b) Bestelako oinarria (izena?): urrutizkin (194)

I.5.5. *-KARI₁* (-ari)

- a) Aditzoina: ikuskari (123, 198), gertakari (130, 142, 169, 170, 172, 193); gertari (177) (42), eskari (126) (43)?, mirari (126) (44), edari (142)

urrikari (127)?

- b) Izena [+garaia]: egunkari (138), aldizkari (150) (45)

Eta ihartutzat jo dezakegun *zinema-atariko* (141) bigarren elementuak ere izena izango luke oinarrian.

I.5.6. *-KIZUN*

- a) Aditzoina (46): antzezikun (125, 143), eginkun (125, 128, 132, 139, 174, 188), asmakun (128, 129), eramankun (132), esankun (135, 147), aitorkun (137), gertakun (137, 144, 151, 163), ikuskun (144 (47); 171, 187, 191, 194, 199), igerkun (174, 195), etorkun (175, 194), hilkun (178)

(42) Errepara azken biok osatzen duten bikote lehiakideari eta proportzioei.

(43) *Eske* izenetik ere abia gaitzke, behar bada.

(44) Ezin uka hitz honen osamodua berezi xamarra dela; *miratutik* abia al gaitzke, aditz honek dituen esanahiak izanik? Ala *mira* izenetik abiatu beharra dago?

Larramendirena da (*HLEH*.)

(45) Hitz honen oinarria ez da izena, *aldizka* adberbiotik abiatu behar dugu, seguru asko; halaz ere, [+garaia] tasunak makurtu gaitu arestikoaren multzo berean sartzera.

(46) Hitz eratorriok guztiok izenak dira.

Aditz gehienak [+Nor-Nork] motakoak dira.

(47) “Elbar batek, hobeto esan elbarritu batek, ez du leihoa beste ikuskizunik: leihotik ikusten duen etxartea, alegia”. (144).

I.6. 'Lekua' edo 'tokia'

I.6.1. *-TEGI (-degi, -egi)* (48)

a) Izena [±biziduna]: presondegi (138, 190), jauregi (146, 164, 173), ardan-degi (152), auzitegi (159, 180, 189), lantegi (181)

b) Aditzoina: zabaldegi (164)

I.7. 'Garaia'

I.7.1. *-TE*

a) Izena: gerrate (141, 187, 191, 196), izurrite (197)

I.8. Aditzoinari erantsirik 'ekintza' edo 'ondorioa'

I.8.1. *-T(Z)E* (49)

a) Aditzoina: odol ixurtze (128), odol-isurtze (174), aditze (129, 174, 180), itsasoratze (134), malko-ixurtze (136), hegazti jate (137), jeiste (146), oroimen galtze (146), buru hauste (149), buruhauste (149, 158, 180), jakite (150), erazte (159), famili galtze (159), entzute (166), eraberritze (169), gizon-hiltze (174), aginte (50)? (175, 188), hutsegite (179), adarra jotze (185), kontu-garbitze (190), hauste (192), nahaste (193), hil ondoko iraute (197)

I.8.2. *-ERA (-kera)*

a) Aditzoina (51); hitz eratorria [+ekintza]: egokiera (123, 144, 160), galera (123), esaera (127), izaera (128, 175, 176, 193), sarrera (140, 181, 182) (52), egoera (178), joera (150, 182), hasiera (151, 169, 186, 198), egiera (185), gertaera (164, 189, 191), bukaera (174, 190, 193, 199), bilera (195), galdera (197, 198)

b) Aditzoina; hitz eratorria [+ekintza-modua]: ibilera (124, 130, 141, 147, 153, 167...), hizkera (133) (53), harrera (135, 137, 189), kontaera (144) (54), jazkera (158, 178), mintzaera (198)

(48) Bazterreko oharñoa: *monasterio* da 190. orrialdean Mitxelena darabilena.

(49) Benetako izenak, ez sintaxi-eskakizunak eraldatuak.

(50) Ez gaude seguru hitz honen kokalekuaz. *-te* atzizki izen-sortzailea (*izurrite...*) izenei josi ohi zaiela ikusteak makurtu gaitu hemen sartzera.

(51) Gehientsuenetan *-ez beti-* aditza [+Nor] motakoa da.

(52) 'Txartela', kasu guztietan.

(53) *Hitz egin* aditz-esapidetik abiatuz.

(54) 'Ekintza', 'modua' ala ekintza horren 'ondorea', "gauzakia"?:

"Bardemen kontaera daitekeen arin, labur eta zoliena da". (144).

I.8.3. *-MEN/-PEN (-mendu, -mendi)*

a) Aditzoina (55); hitz eratorria “[+ondorioa, +ekintza]: baimen (56) (124), sentimendu (124), hondamen (126, 154), begiramen (134) (begiramen-zur (136), jainko-begiramen (147)), aukeramen (145) (57), merezimendu (141, 198), harrimen (150), gozamen (176, 185), antolamen (181 (58), 186) (59), prestamen (185) (60), nabarmen (61) (136, 145, 170, 187, 189, 191, 193), zoramen (187), goramen (195); hondamendi (158, 165, 179, 186, 188, 195); irakaspen (130, 147), irudipen (160, 165), aurrerapen (160, 161, 175, 197), oroitzapen (62) (171, 177, 196, 197)

b) Aditzoina; hitz eratorria [+ahalmena] (63): ahalmen (125, 150), adimen (129, 143, 191, 198), oroimen (136), harrimen (139, 170), itsumen (187), irudimen-jolas (192)

Mailegu egokitua: arrazoi-eskarmentu (141)

Atzizki-metaketa: nabarmenkeria (143), nabarmenkiro (182)

I.8.4. *-ZIO (-zino, -zione, -ziño)*

a) Aditzoina: salbazio (195)

Mailegu egokitua: ofizio (182, 185)

(55) Aditz-motak nahasi dabilta [+Nor] eta [+Nor-Nork].

(56) Zein oinarritatik abiatu behar da? Atzizki hauen historian murgildu den De Rijk-ek ere ez dirudi oso garbi duenik :

“Le mot *baipen*, qu’on utilise parfois dans le sens d’affirmation, mérite un peu plus de discussion, car son histoire est assez curieuse. On le rencontre d’abord dans le *DBF* comme mot roncalais. Le sens indiqué est ‘consentement’, ‘approbation’, sens qu’Azkue répéta plus tard dans son étude “Particularidades del dialecto roncalés”: consentimiento, *baipen* (p.352). Il faut y voir une variante de *baimen* au *p* renforcé, qui doit reposer sur *bait+pen*; pour la forme *bait*, réduction de *baita*, comparez le verbe souletin *baitetsi* ‘approuver’, de *bait(a)+etsi* (...). Le dérivé *baipen* suppose une base verbale, qui ne peut être que le verbe *baitu*. Ce verbe existe et possède plusieurs sens, mais point celui d’affirmer. Pour ce sens on se sert de *baieztatu* ou de *baieztu*”. (De Rijk 1991:720).

(57) Ez da ‘ahalmena’, aukera zehatza baizik; egun nonahi entzun-irakurtzen den *aukeraketa* horren ordaina, alegia:

“Maiz aipatzen dugun, eta maizago aipatu beharko genukeen kritiko batek eman digu geroxeago ‘Espainiako zinema onaren’ artean egin duen aukeramena”. (145).

(58) ‘Ekintza, ondorio’ konkretua da:

“Antolamena, Michael Anderson eta gainerakoak direla bide, taxuz egina dago”. (181).

(59) Aurrekoa bezalaxe:

“Oraingoan, H. Melvilleren eleberrri ezaguna zinemaratzean, antolamen leiala, trebea eta biluzia eman digu...”. (186).

(60) “Lapurreta baten prestamenak, egiera, ondoreak”. (185).

(61) Izenondoa da. Bitxia egiten zaigu. Ala gaizki sailkatu dugu?

(62) Honen oinarria ere ilun egiten zaigu.

(63) Adiera honetako guztiak *-men* atzizkidunak.

I.8.5. *-KETA (-eta)*

a) Aditzoina (64): jostaketa (129) (ume-jostaketa (169)), hizketa (136) (65)?, lan-banaketa (138), moda-erakusketa (178), lapurreta (185), aldaketa (190), hileta (66) (194), probaketa (197)

b) Izena: gogoeta (158), berriketa (178)

I.8.6. *-KUNTZA*

a) Aditzoina: hizkuntza (130, 191, 197) (67), aldakuntza (150) (68)

I.8.7. *-DURA (-tura, -kura)*

a) Aditzoina: deitura (150) (izen-deitura (195)), apaindura (178), ohitura (125, 143, 158, 182, 190, 192)

errenkura (175)?

I.8.8. *-DURIA (69)*

a) Aditzoina: ausardia (151, 194), apainduri (135), jakinduria (147), jakinduri (198) (70)

I.8.8. *-KUNDE (-gunde, -kune, -kunte)*

a) Aditzoina: pizkunde (154)

(64) Gehientsuenak [+Nor-Nork] motakoak.

(65) Berriz ere *hitz egin* aditz-esapidera jo beharrean gaude. Ala b) multzoan sar dezakegu?

(66) Hitz honen adierari ere bitxi deritzogu, izan ere, *hileta* ez da, ez 'inor hiltzea', ezta *-(k)eta* atzizkiak izenei josirik har dezakeen 'bila joatea' ere, 'hilaren omenez egiten den saioa edo dena delakoa' baizik.

(67) Oraingoan ere *hitz egin* esapidera jotzen dugu oinarri bila.

(68) Errepara jatorriz [+Nor] motako aditza bide duela oinarrian, halaz ere, gogoan behar da izen inkoatiboa (Euskaltzaindia 1993:209-211) dela.

(69) Egia esan, ez dakigu arestiko atzizkiaren aldaera den ala ez. Ez gaude seguru, halaber, hau duen kokalekua ala izen abstraktu sortzaileen artean. Aurrekoarekiko antzak (*apaindura/apainduria*) eta oinarriaren izaerak makurtu gaituzte hemen paratzera.

(70) "La pérdida de *-a* es, puede decirse, regular detrás de vocal: (...) suf. *-keri* <*-keria*, *-duri* (en *apainduri* 'adorno, elegancia', *jakinduri* 'sabiduría') < *-duria*, etc.". (Michelen *FHV*:132).

I.8.9. -TZA₃/-TZE

a) Aditzoia: bizitza (125, 144, 151, 171 (71),172, 191, 198), heriotza (125, 127, 171, 172, 174, 189, 193, 194, 196, 197), heriotze (129, 136, 138?,178?) (72) (73), ezkontza (128, 134, 149, 157, 196), zuzentza (138), laguntza (134, 153, 177, 181), egingtza (150)

I.8.10. -ADA

a) Izen berezia: matxinada (175, 192)

I.9. 'Zero morfema edo atzikia' (74)

— Aditza → Izena: jantzi (134, 147, 164...), entzun (154) (75), esan (158,165) (76) (77), etsi (164 (78),198) (79), izan (176 (80),187) (81), egin (192) (82),

(71) Baina kritika berean beheraxeago:

"Guziaz ere, hor azaltzen digun tren-gidariaren bizia eta heriotza ikusgarriak dira beti..." (171).

(72) "Esate baterako, heriotzez hiltzen ditugu, Detxeparek zioenez, gaizkilerik okerre-nak". (138).

"Egile gizarajoak, heriotzera baino lehen, beste mila eta milaren ondoan...". (178).

Heriotz ere izan daiteke hauetan oinarria. .

-TZA₃ / -TZE bikoteaz, Michelena (FHV:500).

(73) Oinarria aditzoia ez baina izena dela esango genuke. Halaz ere, *heriogarri* eta *heriokor* ikusi ditugu hiztegian (HLEH).

(74) Izen hau du, besteak beste, ageriko marka formalik gabe kategori aldaketa maitzen duen gramatika izakiak. (Ik. Cabré-Rigau (1986), Scalise (1987), esate baterako).

Euskaraz, halaz ere, aitor dezagun gauzak ez direla nahi bezain argiak, ez baitago beti jakiterik zein den zeinen abiapuntu:

"No es válida la inferencia, tan implícita como usual, según la cual, si hay un nombre al lado del verbo, éste se deriva de aquél. No faltan nombres postverbales vascos: *aipatu* 'mencionar' no es necesariamente un derivado de *aipu* 'mención', ni vizc. *amaitu* 'acabar' lo es de *amai* 'fin', del mismo modo que *costa*, *coste* o *costo* no tienen precedencia histórica sobre *costar*". (Michelena 1977:318).

Bestalde, argitu behar dugu nazioarteko bibliografian Aditza → Izen bilakaera bada ere gertakari honen barruan biltzen dena, guk zabalago jokatuko dugula bestelako kategorien arteko joan-etorriak ere pleguotara ekarritz, hitz elkartuezko txostenean adierazi bezala, uste baitugu Mitxelenak oso berea duela gramatika-kategoriak dantzatzeko ixuria.

igortzi (192) (83); (84)egiteko (128 (85),163 (86),178 (87),196) (88), ikusteko (132) (89), eroriko (151, 182, 198)?; zena (130) (90)...

– Izenondoa → Izena: berri (165, 177...), zale (123) (91), zahar (136) (92), mutu (136 (93),191) (94), labur (136) (95), nagı, ustel (196) (96), eder (150 (97),154) (98), gogor (142) (99), ezagun (197) (100).

– Izena → Izenlaguna → Izena: oinordeko (126)

Hemendik beherakoan ez dugu era agorgarrian jokatu eta adibide solte batzuk hautatu ditugu.

(75) “Gureztat, berriz, ipui hori, entzunaren entzunez edo, lizunduxea ageri da”. (154).
 (76) “Lehengo aurpegiak, esanak, ohiturak eta jazkerak parregarriak iruditzen zaizkigu”. (158).

(77) “Historiaren belarrira ixurtzen dituzte beren esan sonatuak”. (165).

(78) “... tranbean sartu baino lehen, etsia emana du”. (164).

(79) “Bizitzak irakatsi dion jakinduri mingotsa daki eta horrekin hartu du etsia, horrek gogo ase ez badio ere”. (198).

(80) “Izenak ez dira gehiegi aldatu, baina izanak...”. (176).

(81) “... ez da izanez izenez baino urriago”. (187).

(82) “... orduko zenbait buruzagi argituren asmoak eta eginak jendeak, bere nahiz besteren eraginez, ontzat hartu ez bazituen ere”. (192).

(83) “... ez dela hemen aurkituko ez molde berririk, ez bihotz-izkukurik, ez poesi igortzirik”. (181).

(84) Ondokoentzat, Izenkia → Izenlaguna → Izena proposatu behar dela dirudi.

(85) “... badirudi urtean behin gutxienez horrelako egitekoren bat egin behar izan duela lehenago ere”. (128).

(86) “... egitekoak 24 ordu barrukoak baitira”. (163).

(87) “Egiteko aspergarri xamarra, batetik, eta ezin-baztertuzkoa, bestetik”. (178).

(88) “... baina ari ahala gero eta zailago zaio egotzi dioten egiteko zikina”. (196).

(89) “Lekeition edo beste nonbait jai handiak direnean han ikusten dira ikustekoak!”. (132).

(90) “Zenaren arimak ere badu zer esana”. (130).

Kasu hau besteak ez bezalakoa da, adizki jokaturik abiatu behar dugu-eta.

(91) “Ez da, bada harritzekoa gure artean ere zinemak, begi-festa merkeen horrek, gero eta zale gehiago izatea”. (123).

Errepara Mitxelenak ez duela egun maizago entzun uste dugun *zaleturik* erabiltzen.

(92) “Zaharra begiramen-zur omen dabil”. (136).

(93) “... lehengo mutuan iraun zuen Charlotek”. (136).

(94) “Bere mutuan, ordea, ez du mintzoaren beharrik oraingo bizitzaren alegia azaltzeko”. (191).

(95) “... adierazi nahi digu zein diren goxo oraindik udazken buruko egun epelak, bere laburrean zein eder”. (136).

(96) “Beti baita gizona bere nagian eta ustelean, Jainkoari eskerrak, itxura jakinik ez duten ametsen mirabe”. (196).

(97) “Zinemagileek nahiago dute nonbait mediku izandun eta indartsuen ederra irabazi eri arloteona baino”. (150).

(98) “Ba ote zitekeen libreto hoberik begi-belarriak ederrez asetzeko?”. (154).

(99) “... gogorrean ezin, eta azpi-janean liluratzen dute Erromar izeneko gizakume apain haiek”. (142).

(100) “... erosoak eta maldarik gabeak izan ohi dira, ezagunaren ezagunez aspertzen bagaituzte ere”. (197).

- Adberbioa → Izena: beti (124) **(101)**, lehen, orain (158) **(102)**, ez (177) **(103)**, lasterka (180) **(104)**, ukabilka (166) **(105) (106)**
- Aditzondoa → Izenlaguna → Izena: berehalako (137 **(107)**),195) **(108)**
- Zenbatzailea → Izena **(109)**: azken (142 **(110)**),151 **(111)**),163 **(112)**),186) **(113)**
- Galdetzailea → Izena: zer (153 **(114)**),155) **(115)**
- Izenordaina **(116)** → Izena: ezerez (152 **(117)**),197) **(118)**
- Aditza → Izenlaguna **(119)**: esaneko (133) **(120)**
- Izena → Izenondoa **(121)**: ikara (131) **(122)**, gose (175) **(123)**
- Izena (→ Aditza) → Izenondoa: amorratu (142, 195)

(101) “Gere gogoetak eta nahiak aldakorrak izaten dira; ez dugu beti etengabe batean irauten (...). Ez dute atseden eta jolas beharrik; asmo batek, sentimendu batek, beti batek ordea, darabiltza”. (124).

(102) “Lehena eta oraina”. (158).

(103) Gramatika-zer honen izaera gora-behera, adberbiotzat hartuko dugu.

“Eza da oraingo urritasunaren iturburua: gogoko filmik eza, gogorik eza eta astirik eza”. (177).

(104) “Berehalaxe, eskaileretan behera lasterka bizian zetorrela ikusi zuen semea agurre elbar batek”. (180).

(105) “Ukabilkak, mutur-jokak, baditu aldekoak eta etsaiak”. (166).

(106) Eta hitz elkartuetan ikusirik *mutur-joka* izena.

(107) “Ez du artean zinemak horrelakorik egin, ezta egingo ere berehalakoan, ez baitu inork, ...”. (137).

(108) “... baina ez gara berehalakoan ikustez aspertuko”. (195).

(109) Hitz elkartuen atalean ikusirik *gehiegi* ere hemen sartzekoa litzatekeelakoan gaude.

(110) “... eta haren azken gaiztoa ikusi behar”. (142).

(111) “... azken gaiztoa izango badu ere”. (151).

(112) “Joseph van Sternberg”ek eramane zuen zinemara aspaldi xamar; gero eta azken pittinen bat gozatuta, duela urte gutxi, George Stevens”ek”. (163).

(113) “Azken gaiztoa dute, ohi denez...”. (186).

(114) “Buñuelek badu, denentzat ari bada ere, zer berezi bat”. (153).

(115) “... badu teatroak halako ‘zera’ bat, hemen aurkitzen ez duguna”. (155).

(116) Berez *ezer* elementuari dagokion kategoria bada ere.

(117) “Baina, bere ezerezean, ez da Martyrentzat ardura gutxiagokoa...”. (152).

(118) “...Jainkoa, hil ondoko irautea ala ezereza”. (197).

(119) Laburbeharrez, muzin egingo diogu gertaerarik ohikoena hona ekartzeari; hots, Partiziopioa → Izenondo bilakaera isplatzeari eta bitxien iritzi dioguna besterik ez dugu aldatuko.

Bestalde, *esaneko* hau, *-ko*, azpian bilduen kidezkat jo ote daitekeen susmoak hartuak gaude; ez du, haatik, izen-multzorik ez zenbatzaileduen sintagmarik oinarrian.

(120) “Euskaldun hauek jende jatorrak dira, zintzoak, leialak, esanekoak”. (133).

(121) Bi kategorion arteko muga labainak direla medio, adibide-sorta luza zitekeen, noski. Hau deigarrienen erakusgarriñoa besterik ez da.

Bestalde, betiko dudan murgildurik gabiltza; jasoko ditugun moduko egiturek iluntzen dute, guk uste, gramatika-kategoriaren izaera.

(122) “... kandel-argi ikara baten gisa”. (131).

(123) “Eta, zakur gose batzuek harturik lagun,...”. (175).

II. IZENONDO-SORTZAILEAK

II.1. 'Ugaritasuna' eta 'maiztasuna'

II.1.1. *-TI* (124)

a) Izena [-biziduna]; izenondo eratorria [+gizakia]: bildurti (130, 131), bel-durti (153, 194), gezurti (135), negarti (130, 136), lotsati (151)

II.1.2. *-TSU, (-zu)*

a) Izena [-biziduna]: burutsu (128, 146, 189), urrikaltsu (134, 199), jakintsu (135, 167) (125), berritsu (136, 194), nahigabetsu (139), harritsu (146), indartsu (150, 189, 192), dohatsu (160, 195), eguzkitsu (164), ospetsu (169, 187), arranditsu (173), adoretzu (186), koipatsu (189), lainotsu (196), behartsu (199), paketsu (199); zarpazu (149, 164), mukizu (179)

II.2. 'Jatorria' adierazten duena: **-(T)AR (-dar)**

a) Izena [\pm berezia, +tokia]: erromar (125), japondar (130), italiar (146, 158, 196), amerikar (149), calabriar (158), lonbardiak (158), siziliar (158, 192), florenziar (158), napolitar (159); ipartar (131), hegoar (131)

b) Izena [-berezia, -biziduna]: goitar (158, 198), herritar (195) (126)

II.3. 'Joera', 'zaletasuna'

II.3.1. *-BERA (-pera)*

a) Aditzoina: minbera (131, 172)

Atziki-metaketa: minberatu (145)

II.3.2. *-KOI (-oi)*

a) Izena [\pm biziduna]: berekoi (127) (130), elizkoi (193)

(124) Baina *setoso* (180) ere bai.

(125) Ezin esan daiteke oinarria izena denik. Halaz guztiz usu darabilgun hitza denik ere ezin uka eta Etxeparegan lehen moldezko lekukoa duena, gainera (*HLEH*).

(126) 'Sorterrikide':

"... giltzapean dauzkaten Bertoniaren herritarrak sala eta sal ditzan". (195).

(127) Oinarri duen izenordaina izenetik oso urrun ez ibiltzeak zilegiztatzen du, seguru aski, eratorbidea.

II.3.3. *-KOR (-or)*

a) Aditzoina: aldakor (124, 183), hilkor (147), hilezkor (128) (147), sarkor (171, 182, 187), elkor (171, 182), irristakor (189)

II.4. 'Gaitasuna'

II.4.1. *-GARRI (-karri)*

a) Aditzoina (129):

'Aktibo' edo 'eragile' zentzuaz: harrigarri (123, 141, 142, 154, 160, 169, 170, 193) (harrigarrizko (137)), penagarri (123), lotsagarri (124, 137, 179, 185), kaltegarri (127), kiskalgarri (127), bildurgarri (132), beldurgarri (136, 146, 186, 195, 198), apaingarri (141), ikaragarri (142, 175, 193), parregarri (143, 157, 158, 167), negargarri (143), zoragarri (143), gogaikarri (143), ukigarri (158), nekagarri (158, 171, 197), mingarri (158, 170), izugarri (159, 197), aspergarri (155, 157, 174, 178), pozgarri (169), erdiragarri (171, 173, 194), higuingarri (189), gogaikarri (190), pizkarri (195), atseingarri (198), lazgarri (199)

'Merezi duena' zentzuaz: gogoangarri (127, 183), miragarri (129), ikusgarri (135, 143, 160, 171, 186, 190), goragarri (144, 192), begiragarri (154), miresgarri (198)

II.5. 'Jabegoa'

II.5.1. *-DUN (-tun)* (130)II.5.2. *-KO₃*

a) Izen-Multzoa edo Zenbatzailedun Izen-Sintagma: kartoi-itxurazko (124), bere eskuko (127), ezerezeko (127), zorioneko (129), euskaldun izeneko (131), gaizkile usteko (138), giza-neurriko (131), egi-antzeko (141), pixti itxurako (146), giza-irudiko (146), deus gutxiko (152), ardura gutxiagoko (152), probetxu hobeko (157), eliz-torre gisako (164), makur antzeko (167), bi ahoko (183), aingeru itxurako, pailazo itxurako (183), eite beretsuko (187), hamar bizitzako (191), hots handiko (192), ontto-itxurako (194), bihotz garbiko (199)

(128) Larramendiren sorkari honen oinarria (*HLEH*) ez da, antza, oso txukuna.

(129) Gehientsuenak [+Nor-Nork] motakoak.

Aditzoin oso-beteak eta aditz-esapideenak nahaste.

(130) Hitz elkartu sintetikoen artean jaso ditugu. Ik. "Koldo Mitxelenaren zinema-kri-tiketako hitz elkartuak".

III. ADITZAK SORTZEKO ATZIZKIA: -TU (131)

a) Izena: baliatu (123), lagundu (124, 133, 134, 198), aldatu (124, 164, 176, 195), zirtatu (125)?, ohitu (125, 139) (132), baztertu (126, 139, 143, 177, 186), odoldu (126), harritu (126, 135, 139, 145, 195), haserretu (126), mintzatu (126, 131, 136, 138, 167...), aukeratu (127, 132, 187, 189), jabetu (128, 147, 195, 199), nahigabetu (129, 142, 170), hondatu (130, 182), erdibitu (131)?, loratu (132), aitortu (132, 137, 142, 161, 180, 187, 197, 198), oratu (133), aurkitu (133, 181, 187, 190, 194), bataiatu (133), asmatu (134, 175, 190), sorgindu (134, 170), iltzatu (134), ukatu (136, 197)?, balakatu (137), kezkatu (137, 167), iruditu (137), nekatu (139), debekatu (141)?, moldatu (142, 153, 169, 194), azaldu (144, 163, 191, 192, 193), konstatu (145, 196), lausotu (145), miratu (145)?, goldatu (146), inguratu (146, 170, 181), amestu (151), zulatu (152), galdetu (158), liluratu (158, 191), zaletu (160), damutu (161), samindu (164, 195), izerditu (164, 185), zukutu (165), lotsatu (166, 197), nazkatu (166, 196), landatu (170)?, haizatu (170), lehiatu (170), izutu (174), sumatu (175, 194, 198), zentzatu (177), bizitu (177), aguretu (178), txigortu (180), eskatu (181), txorabiatu (181)?, topatu (181)?, ordaindu (182), larrutu (185), zimurtu (185), zarratatu (185)?, mamitu (186, 198), gidatu (186)?, itzali (186)?, hautatu (189)?, jokatu (190, 198), ohartu (190, 194), akabatu (194)?, ikaratu (194), mugatu (194), dardaratu (194) (133), puztu (196), kantatu (196), barrendu (197)

b) Izenondoa: agertu (125, 135, 136, 138, 144...), berdindu (125, 169 (134); 161, 169, 183, 187, 196, 199) (135), zuritu (125, 145, 149, 151, 187), alaitu (125), aberastu (128), zorroztu (129, 145), gertatu (130, 139, 142, 146...)?, beztu (130, 198), edertu (130), larritu (131, 160 (136), 174), piztu (131), biztu (142), bizkortu (131), arindu (133, 149, 164, 173, 178), txepeldu (134), hurbildu (136), zahartu (137, 140), zabaldu (137, 144, 179, 194, 197, 199), garbitu (138), usteldu (138), makurtu (141, 145, 153, 160, 178, 179), mehartu (141), agortu (141), handi-zabaldu (141), elbarritu (144), ahuldu (145), ixildu (145, 194), minberatu (145), argitu (145, 165, 179), ausartu (146, 177, 186), ondu (146), bihurtu (146), atertu (147), egokitu (147), zahar-berritu (150), lasaitu (152), itsustu (153), lizundu (154), txehatu (160), handitu (160), loditu (160), luzatu (160, 177, 191), gozatu (163, 171, 175), gelditu (163, 169, 194)?, gaztetu (163), nabarmendu (164, 175), zapaldu (165, 176), itsutu (167, 180), mingostu (175), erraztu (179), ilundu (179, 197), zuzendu (179), amerikanotu

(131) Ez dauzkagu atzendurik, halaz guztiz, lehen aldaturiko Michelenaren (1977:318) esanak.

(132) Perifراسi-multzoen artean aditz modalak osatzeko elementu (*EGLU-II* 1987:462) honen oinarrian *ohi* izena dagoela esan al daiteke?

“... *eun* ‘cien’, cf. *ehun*; cf. *oi* ‘costumbre’, or. *ohi*”. (*FHV*:116).

“(24) Lafon, Système I, 473 ss. y 491 ss. No han perdido, sin embargo, la aspiración determinantes adverbiales, *nombres en su origen*, como *ahal*, *ohi*, *othe*”. (*FHV*:214). (*Beltz* gureak).

(133) “... ez da tronpeta-soinurik entzuten, zerua pixkaren bar dardaratzea nahi bagenu ere”. (194).

Harrigarri xamar egiten zaigun aditz honek Larramendigan du, antza, iturburua (*HLEH*).

(134) ‘Ase’.

(135) ‘Alderatu’, ‘erkatu’.

(136) Hemen “larriago, handiago egin”.

(181) (137), eskarmentatu (186)?, zintzotu (187), moztu (192), estutu (194), hustu (194), hobetu (195), nabaitu (195, 196), berritu (197)

c) Aditzondoa: kuzkurtu (146), aurkeztu (151, 157, 181)

d) “IS + -z”: eskuztatu (178), deuseztatu (180); izendatu (146) (138)

e) “IS + -*ral/-gana*”: goratu (130, 149, 192), begietaratu (130, 143), elkarganatu (134), konturatu (134), mahaieratu (137), etxeratu (141), bideratu (142, 180), azpiratu (142, 176), bereganatu (143, 180, 189), zinemaratu (146, 165, 180, 186, 190), menderatu (151, 174), beheratu (153, 199), galbideratu (154), alderatu (157, 161, 171, 179, 187), gogoratu (158, 166), begiratu (160), aurreratu (166, 171), eskuratu (175), guregana(tu) (187) (139)

e) *-kadun* aditzoia: laurdenkatu (138), oinkatu (146), orakatu (196)

Atziki-metaketa: gaiztotu (138), minberatu (145), egokitu (147), nabarmendu (164, 175)

IV. ATZIZKI ADITZONDO-SORTZAILEAK

IV.1. *-KI*₃

a) Izenondoa: ederki (125, 152), gaizki (128, 132, 146...), ongi (130, 197...), poliki (137), lazki (137), hobeki (139, 189), egoki (178, 189, 198) (140), eskuarki (189) (141)?

b) Izena: gizonki (198) (142)

IV.2. *-TO (-do)*

Ondo edo hobeto adibideak kenduz, ez darabil atzizki hau eta honen ordezkariak den *-ki*₃ darabil.

(137) Aditz honi interesgarri deritzagu bi alderditatik: oinarria erdal izenondoa duela eta bestetik, ‘x bilakatu’ adierazteko *-tu* soila darabilelako.

(138) Instrumental markagabekotzat hartuz.

(139) Hau da pasartea:

“Film honek, guregana baino lehen, bazekarren aurretik zarata eta zalaparta”. (187).

Egia esan, aditza, nahiz aditza (*iritsi...*) isilpean gordetik duen adizlaguna izan daiteke.

(140) Diakroniari begira soilik jo daiteke eratorritzat, guk uste.

(141) Egia esan, diakroniari begira ez dirudi oinarria izenondotzat jo daitekeenik.

(FHV:121,496-7). Azken aipamen horretan “esku + (h)ar[tu] + *-ki*” egitura proposatzen da.

(142) Oinarri bitxikoa. Guztiarekin ere, *gizonki* adberbioa 1757. urtean jasotzen da, nonbait, lehen aldiz. (HLEH).

IV.3. -RO

a) Oinarri desberdinak: zeharo (126, 153, 192, 195), biziro (127, 152, 167, 191), luzaro (128, 139, 146, 160, 169, 195), berriro (129), astiro (139, 147, 154, 166), osoro (144), zintzoro (152), argiro (175, 187)

-*ki*₃ atzizkiarekin batera: zehazkiro (142), handikiro (158), laburkiro (163), nabarmenkiro (182); gaingiroki (178)

IV.4. -KA

a) Izena [-biziduna]: karraxika (126), oiuhu eta garraxika (147), agurka (129) (143)?, taldeka (132), zirika (132), irrintzi eta saltoka (133), aztarrika (145)?, keinuka (160), lasterka (165, 180) (144), atzaparka (177), deadarka (180), zatika (189), tiroka (190), arrastaka (197), tantaka eta pittinka (197)

b) Adberbio-esapidea: noizean behinka (123)

c) Izenondoa: bakarkako hizketa (154) (145)

c) Aditza, aditz-esapidea: iraulka (127), tiraka (157), aurreraka (160)

d) Perpaus osoa: baiezka (149), "Noiz ezkondu behar duk"-ka (151)

Atzizki-metaketa: oinkatu (146), mutur-jokalari (166)?

V. ATZIZKI TXIKIGILEAK (146)

V.1. -TXO/-TXA

a) Izena: har-alditxo (123), jauntxo (123), gizontxo (126, 129), giltzatxo (128), haurtxo (129, 141, 153, 171, 191), begiralditxo (139), Luzifer-airetxo (147), hitzalditxo (147), xagutxo (157), etxetxo (164), gauzatxo (164, 183), ingurutxo (165), hutsartetxo (174), astotxo (176), iturritxo (183), kezkatxo (185), elizatxo (186), zalduntxo (192), aspalditxo (195), neskatxa (149, 151, 163, 164, 171, 173, 186)

b) Izenondoa: luzetxo (151), gaztetxo (155), zahartxo (171)

c) Bestelako oinarriak: askotxo (124); zertxobait (178, 182, 193)

(143) Ala *agur* egin aditz-esapidetik abiatuz?

(144) Hau izena, lehen esan bezala.

(145) Honelaxe darabil egun hagitzez barreiatuago dabilen *bakarrizketaren* ordez.

(146) Handigilerik atzeman ez dugu-eta.

V.2. *-XKO/-XKA*

- a) Izena: mordoxka (189)
- b) Izenondoa: laburxko (140), luzexko (140), lodixko (151); belaxka (139)?

V.3. *-TSU*

- a) Izena: gisatsuko (128)
- c) Izenondoa: berdintsu (130)
- d) Bestelako oinarriak: era batetsuko (130), orobatsu (178); bateratsu (159); gehientsu (135, 161); bezalatsu (185, 194)

V.4. *-ZTA*

- c) Izenondoa: horizta (141, 154)

VI. **EUSKAL AURRIZKIAK**VI.1. *DES-*

- a) Izenondoa: desberdin (179)
 - b) Aditza: desegin (160, 187)
 - c) Izena: destenoreko (179)
- Parasintesia:** desegokikeria (192), desegokitasun (192)

VI.2. **EZ-**

- a) Izena: ezbehar (128)
- b) Izenondoa: ezjakin (124, 170)

B) **AZTERGAIK AGERIAN UTZIA**

Elkarketazko txostenean egin bezala, orain ere sailez sail ariko gara lehengo hiru puntuak bitara ekarriz, izenez esan, sailez saileko gertakari azpimarkagarriak eta azken erabatekoa.

1. Saitetako gertakari azpimarkagarriak

I. Izen-sortzaileak

Mitxelenak maizenik darabiltzan atzizki izen abstraktu sortzaileak *-tasun* eta *-keria* dira.

Azpimarkatzekoa da, egungo azterketetan ikusten ahal den legez, atzizkiok oinarri-mota desberdinei josteko duten (edota eman diegun) askatasuna. Askatasun horrek, halaz ere, Mitxelena honengan (147) mugak ditu.

Honela, ez dugu adibide bat bera aurkitu erdal izenondo erreferentzial bati josia (*normaltasun*, *ofizialtasun* edo antzekorik).

Beste alde batetik, ez dugu uste gure aztergaiko Mitxelenaren jokamoldeak egun sumatu uste dugun *-tasun* atzizkiaren desmasia (*antzekotasun...*) azaleratze-
ra daramanik. Hona, beherago ere ahotan hartu beharko dugun prozeduretariko bat arrisku horri itzuri egiteko:

Soinua eta harekin batean hitza, agertu zenean zineman, **lehengo mutuan** irauñ zuen Charlotek. (136). (Beltz. gurea).

Bistakoa da hemen Mitxelenak *mututasun* edo erabil bazezakeen ere nahia-
go bide izan duela gramatika-kategorien arteko jokoari etekina atera.

Abian paperera berri ditugun atzizki bion arteko “markatu/markagabe” (atzekoz aurrera lot bitez) bereizkuntza ere ez zaio arrotz errenteriarrari eta badaki komeni zaionean alde horrezaz baliatzen:

Ez bazarete haurtxo bihurtzen, ez zarete sartuko zeruetako erreinuan-, esan zuten Norbaitek: Horrelako zerbait ipini behar lukete maiz asko zine-atarietan. Baina hemen eskatzen zaigun haurtasuna ez da gogo garbia eta apala. **Gehiago eskatzen zaigu: haurtasunaren orde umekeria**, ate atzean uztea sartzerakoan arrazoi-eskarmentuak. (141). (Beltz. gurea).

*-KERI*Aren alorrean, izen berezia oinarrian duen *txarlotkeria* nabarmenduko genuke (*pellokeria*, *Peñakeria...* eta abar ezpal berekotzat joko genituzke).

Bi atzizki hauek ezezik, *-tate*, *-tza*, eta *-gintza* (hitz-elkarketan ikusi duguna) ere badarabiltza izen abstraktuak sortzeko, lehengoak baino gutxiagotan, halaz guztiz. Aitzitik, ez dugu *-ezia*, *-(t)zia* edo *-go(a)*ren arrastorik kausitu.

Abstraktu-izaera dela-eta, uste dugu lexiko-baliabideetatik harantzago jo behar dela balizko urritasun hau azaltzeko; nolazpait esan, sintaxi-baliabideetan aurkitzen du Mitxelenak horni-iturria lexiko-baliabideetatik etengabe edan behar ez izateko. Beheraxeago, ‘multzoaz’ aritzean, itzuliko gara hona.

(147) Ardurazko deritzagu hau zehazteari, errenteriarrak beste zenbait testutan ez baitu aipatzera goazen lehen debeku hori: *jeneralitasun* (1979:174), *linealtasun* (1972:82), *ofizialtasun* (1972:131;1978a:44;1978b:165;1983:50) badarabiltza, esate baterako.

‘Egilea’ adierazten duten izen-sortzaileen multzoan bada, guk uste, esatekorik.

Nonbaitetik hastekotan, *-ARI* eta *-LE/-TZAILE* atzizkien ugaritasuna azpimarratu beharko genuke, apika.

Oinarri dituzten kategoriei begira, ikusi ahal izan dugu, lehena askozaz ere gehiagotan darabilela izenari josirik aditzoinari josirik baino; bigarrenak, aitzitik, aditzoina du ([+Nor-Nork] motako aditzoina (148)) berezko erabarrutia.

Ez dugu *mugalari/mugatzaile* bezalako adiera-banaketarik topatu (aztergaiari arazoituriko *idazlari/idazle* bitxia salbu), horretarako bidea eman zezaketen *zuzendari/zuzentzaile* bikote-osagileen arteko alderik eza dela medio.

LEF batzordearen txostenean adierazten den bezala, bada azkenaldi honetan *-ari*duen erdal hitz eratorria euskaraz, oinarriari muzin eginez, *-ari* janzteko joera (*notari, funtzionari...*); joera hau, gainera, erruz zabaldu da, *-ario* atzizkirik gabe ere, zeinahi “egile” edo “agente” ordaintzeko (*ministrari, artifiziarri, korrespondentari...*).

Gure korpusean ez dugu honen aztarnarik ñimiñoena ere aurkitu.

Hona, Mitxelenaren bidearen erakusgarriño batzuk:

– EL FERROVIARIO izeneko filma du kritikakizun, aukera ezin hobea *ferrobiari* edo horren eitekoa osatzeko. *Tren-gidari* du, aitzitik hautetsia; hau da, hitz elkartu sintetikoetara irauli ditu begiak.

– *Kritiko* da, bestetik, behin eta birritan darabilen moldea zine-kritika guztietan zehar. Ez dugu **hemen kritikari/kritikalariren** modukorik irakurri (149). Hala-ber, *komeriante* (199) erabiltzeko debekurik ere ez du (*Xenpelarrek bezalaxe*), ezta *igeltsero* (195) ere.

Argigarriok, guk uste, Mitxelenaren jokamoldearen adierazgarriak dira: egile-elkartera jo, mailegu osoari heldu, nahiz, erdal atzizkidun hitz etxekotu (gutxi-asko) moldatuari eutsi. Baina ez dio, noski, uko egiten *-ARI* eta *-LE/-TZAILE* euskal oinarritzat har daitekeenari emendatzeari (hortxe dago guk Mitxelenaren sorkarizat joko genukeen *blankolari* bitxia, erdal ordain bixki jakinik gabekoa).

“Multzoa” edo “kolektiboa” adierazteko darabilen atzizki bakarra *-DI* da, bai na arras urri eta aski bazterrekotzat jo daitekeen moduan.

Ez dugu, bestela esan, *-ERIA*, *-TZA*, *-KETA*, *-TEGI*, *-KADA*, *-TARA*... atzizkien aztarrenik ikusi.

(148) Baten bat bereiztekotan, apika, *timatzaile* ekarri beharko litzateke, arrotz xamar egiten zaigun *timatu* aditzera baikaramatza.

(149) *-ari/-lari* atzizkien arteko banaketa dela-eta, aztergaiak erakutsi digu LEF batzordearen proposamenarekin bat ez datorren bakarria, hiru silabako *-a* bukaeradun *borrokalarri* dela (Hegoaldekoa eta mende honen hasierakoa (*OEH*), *borrokari* zaharragoarekin oraindik ere borrokan dabilena, bestalde.

Mitxelenak mamitzen duen multzokarien urri honek begien aurrean jartzen digu LEF batzordeak Donostia-Gasteizetan plazaratua: plurala beldurrik gabe erabiltzeko abisua, alegia.

Irizpide honen euskarri da, guk uste, hitz elkartu dvandvekiko atxikimendua, besteak beste.

Hortaz, Mitxelenak lantxootan eginak erakusten digu abstraktu-izaera eta izterlehengusu duen multzo-izaera beti atzizki bidez zer eman ez dagoela, hau da, hitz-elkarketa eta sintaxi-baliabideak ere hortxe daudela nork erabiliko.

‘Tresna, baliabidea’ adierazten dutenei begiratua eginez, ondoriozta daiteke, batetik, behin darabilen *-GAILU* aditzoinari josten diola, atzizki hau berea duten eskualdeetan egin ohi duten bezala. Ez zaigu, hortaz, aztergaiari barrena *puregailu* edo *elektragailu* bezalakorik bidera atera.

Bestetik, uste dugu baieztza daitekeela Mitxelenak lanabesik indartsuena *-GARRI* izen-sortzailean ikusten duela, hego-mendebaleko euskalkietan arrunteko usadio bide zena. Atzizki honezaz baliatuz, hain zuzen ere, gatzatzen ditu testuinguru ugaritan hain egokiak diren zaharreko *begi-gozagarri* bezalako hitz elkartu sintetikoak.

‘Objektua’, ‘produktua’, ‘emaitza’, ‘gauzakia’ adierazten dutenen oparoan, gaur, apika, oso osasuntsu ez dabilen *-KIZUN*en nagusitasuna da nabarmen.

‘Lekua’ edo ‘tokia’ adierazteko atzizkiek ere sortu dute kezkabiderik. Mitxelenak oso maiz ez badarabiltza ere, uste dugu egoki dela atzemandako joera hona ekartzea LEF batzordearen aburuen irozgarri gertatzen da-eta.

Mitxelenak izenari (euskaraz baden izenari, esan nahi dugu) eta aditzari (behin) lotzen die *-TEGI* atzizkia. Ez dugu, alegia, *monastegi*, *anbulategi* edo antzerkorik aurkitu. Aitzitik, *monasterio* darabil lasai asko (190).

Ez dugu, alabaina, ahantzi behar, hor dauzkagula Mitxelenaren *zine-etxe*, *antzektoki*, *garibiltoki*, *borroka-leku*, *prediku-leku* eta antzeko hitz elkartuak.

Aditzoinari erantsirik ‘ekintza’ edo ‘ondorioa’ adierazteko atzizki izen-sortzailean artean *-T(Z)E*, *-ERA*, eta *-MEN/-PEN* dira dantzatuenak. Gutxitan darabiltza, berriz, ia besterik ez balego bezala-edo, egun usuegi darabiltzagun *-KETA* eta *-KUNTZA*.

Atzizkion arteko oreka-desorekaren gainean, zenbait gogoetagai ematen digu Mitxelenak munduratu:

– Inongo lotsaizunik ez du xehegi eta xumeegitzat hartu izan den *-T(Z)E* erabiltzeko (150). Baita ekintza-elkarte sintetikoak osatu behar dituenen ere.

– *-ERA/-KERA* atzizkia ere sarri darabil eta gehientsuenetan [+Nor] motako aditzari lotuz.

(150) Oroi 1984an egin zuen erreibindikazio mingots antxaz. (Mitxelena 1984:44-45).

Mitxelenaren hitz eratorriek agerian uzten dute ez dagoela bi aldaeren arteko erabateko adiera-banaketa aldezerik, hau da, ez dagoela *-era* 'ekintza' vs. *-kera* 'modua' bereizkuntzari eusterik. Areago, bigarren adiera hau duten eratorri guztiak *-era* atzizkidunak dira.

--*MEN/-PEN* atzizkien alorra ere ez da erabat gardena.

Egia bada ere *-men* dela 'ahalmena' adierazteko begiz joa, egia ere da atzizki hau berau darabilela 'ekintza' zehatzerako: hor dauzkagu, urrutirago gabe *antolamen*, *aukeramen*, *prestamen*, egun, seguru asko *antolaketa*, *aukeraketa*, *prestaketa* itxuraldatuak nonahi topatuko genituzkeenak.

— Adibide bana besterik ez badago ere, *-ZIO* atzizkiduna eta mailegu egokitu badarabiltza Mitxelenak (*salbazio*, *ofizio*).

Jokamodu honek berez bezala dakar azalera bukaera horren kontrako ixuririk aztergaiak guk sumatu ez izana (*manifestapen...*); hau da, ez dugu, erdal *-ción* bukaera mozorrotzeko asmo-izpirik usaindu.

Puntu honetan ere, Mitxelena eta LEF batzordeak gomendatua elkarren eskuetik datoz.

II. Izenondo-sortzaileak

Zenbait gertakari hartuko ditugu hizpide:

—LEF batzordearen proposamenarekin bat dator, oro har, *-(T)AR* atzizkiaren erabilera: ez dago erdal jentilizio "birjantzirik" (*iraniar*, *europear...*). *-ia* bukaerakoek *-ar* hartzen dute, eta sudurkaria amaian duen *Japonek japondar* du ondorioa.

— Horren nahasian dabiltzan 'joera, zaletasuna, ixuria' eta 'gaitasuna' adierazteak honela egiten ditu Mitxelenak:

— Lehenaren adierazgarri den *-KOR* beti (151) aditzoinari josten dio, *-KOI*, berriz, ez dio sekula oinarri horri josten, izenari baizik (152).

— Ez dugu *-KOR* balio 'eragilea', 'aktiboa' duela ikusi, guztiak dira 'halakoa egiteko joera, erraztasuna, ixuria... duena' moduan edo adi daitezkeenak; *erabakior*, *eraginkor* eta abarrik ez, hortaz.

— Kontrako aldetik, ez dugu balio 'pasiboko' *-GARRI*ren adibide bat bera ere aurkitu; guztiak dira 'eragilea' edo 'merezi duena'. Eta guztiak aditzoina (normalean [+Nor-Nork] motako aditzoina) dute oinarri; *hilgarri*, *lorgarri...* 'pasiborik' ere ez.

(151) Jakina, *hilezkor* salbuetsi beharko genuke.

(152) Hemen ere *berekoi* joan den XVIII. mende-bukaerakoa (*OEH*) aparte ikustekoa da.

Honez gain, ez legoke soberan, gure ustez, gogoraztea adierok mamitzeko besterik badagoela eta Mitxelenak, hain zuzen ere, besterik badarabilela:

Hortxe daude *zaledun* erdi elkartu erdi eratorriak; hortxe *-kizun* atzizkia, *-t(z)*eko gertu dabilkiola; hortxe *gaitz*, *erraz*, *gai*, bigarren osagaiaz eratuak; *hor ezin...* eta hor ahalerazko adizkiak (*daitekeena*, *litekeena...*) eta sintaxi-baliabideak, oro har.

Esan dezagun, beraz, Mitxelenak erakutsiak, LEF batzordeak eta Azkaratek (1990b, 1993) aldarrikatuari men egiten diola.

‘Jabegoa’ adierazteko *-DUN* eta *-KO*, darabiltzala ikusi ahal izan dugu.

Berriz ere gogora ekartzekoa da bigarren hau duela Mitxelenak lehena baino gogokoago eratorgaia izenetik goiti doan neurrian.

III. Aditz-sortzailea

Maizenik darabiltzan oinarriak izenak eta izenondoak dira.

Ez dugu, bestalde, *normaldu/normalizatu* bezalako bikoteekin topo egin; zabalago esan, ez dugu *-izatu* bukaeradunik aurkitu.

IV. Atzizki aditzondo-sortzaileak

IV.1. *-KI*₃

a) Izenondoa: ederki (125, 152), gaizki (128, 132, 146...), ongi (130, 197...), poliki (137), lazki (137), hobeki (139, 189), egoki (178, 189, 198) (153), eskuarki (189) (154)

b) Izena: gizonki (198) (155)

IV.2. *-TO* (*-do*)

Ondo edo hobeto adibideak kenduz, ez darabil atzizki hau eta honen orde zapsuko den *-ki*₃ darabil.

(153) Diakronian begira soilik jo daiteke eratorritzat, guk uste.

(154) Egia esan, diakroniari begira ez dirudi oinarria izenondotzat jo daitekeenik.

(*FHV*:121,496-7). Azken aipamen horretan “esku + (h)ar[tu] + *-ki*” egitura proposatzen da.

(155) Oinarri bitxikoa. Guztiarekin ere, *gizonki* adberbioa 1757. urtean jasotzen da, nonbait, lehen aldiz. (*HLEH*).

IV.3. -RO

a) Oinarri desberdinak: zahero (126, 153, 192, 195), biziro (127, 152, 167, 191), luzaro (128, 139, 146, 160, 169, 195), berriro (129), astiro (139, 147, 154, 166), osoro (144), zintzoro (152), argiro (175, 187)

-*ki*, atzizkiarekin batera: zehazkiro (142), handikiro (158), laburkiro (163), nabarmenkiro (182); gaingiroki (178)

IV.4. -KA

a) Izena [-biziduna]: karraxika (126), oihu eta garraxika (147), agurka (129) (156), taldeka (132), zirika (132), irrintzi eta saltoka (133), aztarrika (145)?, keinuka (160), lasterka (165, 180) (157), atzaparka (177), deadarka (180), zatika (189), tiroka (190), arrastaka (197), tantaka eta pittinka (197)

b) Adberbio-esapidea: noizean behinka (123)

c) Izenondoa: bakarkako hizketa (154) (158)

d) Aditza, aditz-esapidea: iraulka (127), tiraka (157), aurreraka (160)

e) Perpaus osoa: baiezkak (149), «Noiz ezkondu behar duk»-ka (151)

Atzizki-metaketa: oinkatu (148), mutur-jokalari (166)?

V. Atzizki txikigileak (159)

Aztergaian esan dugun bezala, ez dugu atzizki handigilerik atzeman.

Txikigileetan -TXO ageri da gailen; maizenik izenari itsatsia.

-XKO/-XKA bere horretan aurkitu ditugu, hau da, ez dugu, busti gabeko aldaerarik ikusi, oinarriak oinarri.

VI. Euskal aurrizkiak

Euskal aurrizkirik apenas darabilen.

Erdal aurrizkidun (edo elkartu "landuren") euskal moldaerarik ere (*polikirol-degi, autoizendatu...*), itzuri ezean, ez dugu bat ere harrapatu.

(156) Ala *agur egin* aditz-esapidetik abiatuz?

(157) Hau izena, lehen esan bezala.

(158) Honelaxe darabil egun hagitzez barrelatuago dabilen *bakarriketaren* ordez.

(159) Handigilerik atzeman ez dugu-eta.

2. AZKEN ERABATEKOA

Kontu-emate honen bukaerarako utzi gogo izan dugu “zero morfema” baitaiatuaren gainekoa, izenen sailean sartuagatik, hori baino itzal handiagokoa baita.

Bildu dugun uzta apalak, uste dugu ageri askoan jartzen duela Mitxelenak aspalditik garbi ikusten duela euskarari txinpartak litezkeen alde guztietatik atera behar zaizkiola, eguneratzeko gauza izango bada. Behar-premia hauetan kokatzen dugu guk hitz elkartuen azterlanean ere azpimarragarri iritzi diogun gramatika-kategoriak dantzatzea.

Auzi honek, beste adarrak ere badu, ordea, geure burua ausardia pittin batez estaliz hemen kanporako duguna.

Euskal lexiko-baliabide sasoi onekoak Mitxelenari probetxuzkoak zaizkion arren, ez dugu uste aztergai hautatu dugun Mitxelenaren alderdi hau behar bezala azal daitekeenik lexiko-kontu hutsetan (zentzu hertsian) planto eginez, sarri askotan txoil baitaude kateatuak hizkuntza-maila desberdineko —izenez esanez, lexikoko eta sintaxiko— gertaerak. Besteren moldez esan, lexikoaren eta sintaxiaren barrutiak ez daude hain urruti zein diruditen.

Zubigintza hau aurrean izan ezean, guri behintzat, neke zaigu *egiteko, esaneko* eta beste hamaika hona ekarri eta ekarrigabeak aditzen.

Oso argigarria litzateke (mesedegarria bai behintzat) gure aurreko autoreek zein jokamolde izan duten puntu honetan jakitea, ez baitugu uste Mitxelenak hutsetik asmatu-rikoa denik.

Bi mundu hauen arteko ika-mikak eta lokarriak, ordea, ez dira begien itxi-reki batean eta lantxo honen luze-labur estu-meharrean garbi daitezkeenak. Bego, hortaz, lan-gomitea.

Makina bat gauza isilpean gorde behar izan ditugu, gaia hain oparoa izaki! Beste asko, berriz, gure ezjakinaren edo oharkabearen poderioz, itzuri zaizkigu seguru aski. Guztiarekin ere, espero dugu Koldo Mitxelena errenteriarraren eremutxo hau aldeaz edo moldez jorratu izana.

Hitz-jorra honek agerian utzi du Koldo Mitxelenaren zinema-kritiketako hitz elkartuez esana hitz eratorriez ere errepika daitekeela, alegia, itxura guztiz, errenteriarra eta Euskaltzaindia puntu honetan ere gogaide dira.

Uste dugu pozgarria dela Euskaltzaindiarentzat eta halaxe litzatekeela gure artean izan gabe bizirik dirauen Mitxelenarentzat.

C) BIBLIOGRAFIA (160)

Aztergaia

MITXELENA, K.: 1988, "Zinema" (161), *Koldo Mitxelenaren Euskal Idazlan Guztiak I (Bertso berriak, berriketan, zinea eta adabakiak)*, "Klasikoak" 21, Donostia, EEE (Erein), 121-199).

Testuetan aipatutako bibliografia

ALTUNA, P. (par.), 1972, *Mitxelenaren idazlan hautatuak*, Bilbao, Etor.

AZKARATE, M., 1990a, *Hitz elkartuak euskaraz*, Donostia, Deustuko Unibertsitatea, *Mundaiz*.

—1990b, "Euskal -garri vs. latinezko -bilis bi balio desberdin", *Patxi Altunari omenaldia*, Donostia, *Mundaiz*, Deustuko Unibertsitatea, 19-39. or.

—1993, "-garri eta -kor atzizkien erabileraz", *Berba* 10.

AZKARATE, M.; OLARTE, F., 1991, "Erorer-atzizki ala eratorpen-atzizki?", *Memoriae L. Mitxelena Magistri sacrum, Anuario del Semanario de Filología Vasca* "Julio de Urquijo". Gehigarriak, XIV, Donostia, Gipuzkoako Foru Aldundia, 753-766.

AZKUE, R. M., 1923-1925, *Morfología Vasca* (1969, Bilbao, La Gran Enciclopedia Vasca).

CABRE, M. T.; RIGAU, G., 1986, *Lexicologia i Semàntica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana(1987₂).

COSERIU, E., 1964, "Introducción al estudio estructural del léxico", 1977, *Principios de semántica estructural*, Madrid, Gredos (1981₂, 87-142).

—1968, "Las estructuras lexemáticas", 1977, *Principios de semántica estructural*, Madrid, Gredos (1981₂, 162-184).

—1975, "Hacia una tipología de los campos léxicos", 1977, *Principios de semántica estructural*, Madrid, Gredos (1981₂, 210-242).

De RIJK, R., 1991, "Deux suffixes capricieux: -pen et -men", *Memoriae L. Mitxelena Magistri sacrum, Anuario del Semanario de Filología Vasca* "Julio de Urquijo". Gehigarriak, XIV, Donostia, Gipuzkoako Foru Aldundia, 709-752.

EUSKALTZAINDIA, 1987a, *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak I (Eranskina)*, Bilbo, Euskaltzaindia. [EGLU-I(Er.)].

(160) Bi txostenei dagokiena batean emango dugu.

(161) Hirurogeita lau zine-kritika eta antzerki-kritika bat. *Eganen*, 1954-1961 bitartean argitarata emanak.

- 1987b, *Hitz-elkarketa/1*, Bilbo, Euskaltzaindia, [LEF-1].
- 1991, *Hitz-elkarketa/3*, Bilbo, Euskaltzaindia. [LEF-3].
- 1992a, *Euskaltzaindiaren Gomendioak eta Erabakiak (I)*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- 1992b, *Euskaltzaindiaren Gomendioak eta Erabakiak (II)*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- 1992c, *Hitz-elkarketa/4. Hitz elkartuen osaera eta idazkera*, Bilbo, Euskaltzaindia [LEF-4].
- 1993, *Euskal Gramatika Laburra: Perpaus Bakuna*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- EUSKARA ZERBITZUA, 1991., *Euskaltzaindiak batasunerako eskaini dituen erabakiak*, Gasteiz, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.
- MASCARO, J., 1986, *Morfologia*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- MICHELENA, L., 1961, *Fonética Histórica Vasca*, San Sebastián (1977, 1985,) [FHV].
- 1977, “Notas sobre compuestos verbales vascos”, *Revista de dialectología y tradiciones populares* 33, 145-271, (PT, 311-335).
- MITXELENA, K., 1972, *Zenbait hitzaldi*, Bilbo, Etor (1990, “Klasikoak” 36, Donostia, EEE (Etor)).
- 1978a, “Euskararen bide luze bezain malkarrak”, *Euskararen liburu zuria*, Bilbo, Euskaltzaindia, 15-28 (MEIG VI, 25-46).
- 1978b, “Arantzazutik Bergarara”, *Euskera* XXIII 2. aldia, 467-477 (MEIG VII, 161-172).
- 1979, “Euskal hitzen jatorri eta itxura desberdinaz”, *Euskera* XXIV 2. aldia, 773-785 (SHLV, 341-348; MEIG VII, 173-186).
- 1983, “Euskara eta euskararekiko ikerlanak (1700-1880)”, *IX Congreso de estudios vascos. Antecedentes próximos de la sociedad vasca actual. Siglos XVIII y XIX*, Bilbao, Eusko Ikaskuntza, 239-250 (MEIG VI, 47-88).
- 1984, “Aurkezpena”, Ibon Sarasola, *Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia. a-aurten*, Donostia, GK, 11-23 (SHLV, 349-360; MEIG VII, 25-46).
- MITXELENA, K.; SARASOLA, I., 1987, *Orotariko Euskal Hiztegia, a-ama*, Bilbo, Euskaltzaindia [OEH].
- Orotariko Euskal Hiztegia, ame-asd*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- Orotariko Euskal Hiztegia, ase-bapurur*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- Orotariko Euskal Hiztegia, bar-berp*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- Orotariko Euskal Hiztegia, berr-daf*, Bilbo, Euskaltzaindia.
- Orotariko Euskal Hiztegia, dag-erd*, Bilbo, Euskaltzaindia.

- NIDA, E., 1946, *Morphology. The Descriptive Analysis of Words*, Ann Arbor, The University of Michigan Press, (1949₂, 1970₁₂).
- SARASOLA, I., 1984, *Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **a-aurten**, Donostia, GAKP [HLEH].
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **aurtiki-ebaki**, Donostia, GAKP.
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **ebaki-gabizain**, Donostia, GK.
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **gabon-hegazterren**, Donostia, GK.
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **hegazti-jabe**, Donostia, GK.
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **jabedun-loratze**, Donostia, Kutxa.
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **lorabide-orbain**, Donostia, Kutxa.
- Hauta-Lanerako Euskal Hiztegia*, **orbaindu-tolesdun**, Donostia, Kutxa.
- SCALISE, S., 1984, *Generative Morphology*, Dordrecht, Foris Publications (1987, *Morfología generativa*, Madrid, Alianza Universidad. Textos).
- UHLENBECK, 1909, "Suffixes du Basque servant à la connaissance de la formation des mots en Basque", *RIEV* III, 1, 192-401.